

PENGURUSAN DAN PEMBANGUNAN HARTA WAKAF DI NEGERI KEDAH DARUL AMAN

Afiffudin Bin Mohammed Noor¹

Ahmad Zaki Bin Ghazali²

Mohd Afandi Bin Mat Rani³

ABSTRAK

Wakaf merupakan salah satu instrumen penting dalam perbendaharaan negara. Ia merupakan sumbangan kebajikan secara kekal dan berterusan yang mampu menjana pembangunan negara seperti pembangunan ekonomi, sosial, pendidikan, perubatan, keusahawanan dan sebagainya. Oleh kerana itu pembangunan hartanah wakaf perlu diperkemas dan dirancang secara sistematik agar pelbagai manfaat dapat dinikmati oleh umat Islam. Oleh itu matlamat kajian ini adalah untuk mengkaji pengurusan dan pembangunan harta wakaf di Negeri Kedah. Objektif kajian ini ialah untuk menganalisis sistem pengurusan harta wakaf dan aktiviti pembangunan harta wakaf yang telah dilaksanakan oleh Majlis Agama Islam Negeri Kedah. Antara aspek yang dilihat dalam kajian ini ialah jenis wakaf yang dibuat oleh pewakaf, tujuan perwakafan dibuat serta bentuk pembangunan yang telah dilaksanakan oleh Majlis Agama Islam Negeri Kedah terhadap harta wakaf tersebut. Hasil kajian ini mendapati bahawa terdapat beberapa jenis pembangunan yang telah dilaksanakan dalam membangunkan harta wakaf di Negeri Kedah dan Majlis Agama Islam Negeri Kedah berjaya membangunkan harta wakaf serta menyalurkan manfaat kepada pihak penerima sepertimana yang dihasratkan oleh pewakaf.

¹Calon Doktor Falsafah, Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), Universiti Teknologi MARA, Shah Alam Selangor.

² Ketua Bahagian Wakaf, Majlis Agama Islam Negeri Kedah.

³ Pensyarah Kanan, Akademi Pengajian Islam Kontemporari (ACIS), Universiti Teknologi MARA, Shah Alam Selangor, Ketua Jabatan Wakaf/ Felo Penyelidik Institut Kajian Zakat dan Wakaf Malaysia (IKaZ).

PENDAHULUAN

Di Negeri Kedah, segala perkara yang berkaitan dengan hal ehwal agama Islam termasuk wakaf diurus dan ditadbir oleh satu badan yang dinamakan Majlis Agama Islam Negeri Kedah (MAIK). Sebelum Majlis Agama Islam ini ditubuhkan, segala perkara tersebut diurus oleh satu organisasi yang dinamakan Pejabat Agama Negeri Kedah yang bertempat di Limbung Kapal, Alor Setar. Pejabat Agama Negeri Kedah diwujudkan pada zaman pemerintahan Sultan Abdul Hamid Ibni al-Marhum Sultan Ahmad Tajuddin pada tahun 1879-1943 yang bertujuan untuk memperkemaskan pentadbiran agama Islam dengan lebih sistematik. Pejabat Agama ini diketuai oleh seorang pegawai tertinggi yang dikenali sebagai Sheikhul Islam dan dibantu oleh seorang Qadi.

Pada tahun 1952, Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Negeri Kedah ditubuhkan bagi tujuan memperkemaskan lagi Pentadbiran Agama Islam Negeri. Majlis ini terdiri daripada 24 orang ahli majlis iaitu Yang Dipertua, seorang setiausaha yang dilantik oleh Yang Di Pertua, sebelas orang ahli dari kalangan alim ulama negeri dan sebelas orang ahli dari pihak adat istiadat Melayu. Walau bagaimanapun pada zaman pemerintahan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Tuanku Sultan Abdul Halim Mu'azzam Shah, Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Melayu Negeri Kedah telah dibubarkan dan ditubuhkan Majlis Agama Islam Negeri Kedah mengikut peruntukan Undang-Undang Pentadbiran Agama Islam Negeri Kedah No.9 Tahun 1962 yang dikuatkuasakan pada 4 April 1963. Majlis Agama Islam Negeri Kedah ditubuhkan bertujuan untuk membantu dan menasihati Kebawah Duli Yang Maha Mulia Tuanku Sultan selaku Ketua Agama Islam Negeri di dalam perkara-perkara yang berkaitan dengan Agama Islam di Negeri Kedah. Di bawah majlis inilah letaknya bahagian yang bertanggung jawab mengurus dan mentadbir harta wakaf dan nama Majlis Agama Islam Negeri Kedah (MAIK) ini dikekalkan sehingga ke hari ini.

PENTADBIRAN DAN PENGURUSAN HARTA WAKAF DI NEGERI KEDAH

Seperti negeri-negeri lain di Malaysia, Negeri Kedah juga mempunyai struktur pentadbiran dan organisasi yang akan mentadbir dan mengurus harta-harta wakaf. Di Negeri Kedah, pentadbiran dan pengurusan harta wakaf terletak di bawah Bahagian Wakaf di Majlis Agama Islam Negeri Kedah. Pentadbiran wakaf tersebut dianggotai oleh Yang Dipertua Majlis, seorang Setiausaha Majlis, seorang Ketua Bahagian Wakaf, seorang Penolong Ketua Bahagian Wakaf dan dibantu oleh tiga orang pembantu iaitu seorang Pembantu Hal Ehwal Islam dan dua orang Pembantu Tadbir. Selain itu, dalam Bahagian Wakaf ini terdapat beberapa Unit iaitu Unit Rekod, Unit Sewa dan Cukai Tanah serta dua Unit Wakaf dan Permohonan Tanah Kerajaan sepertimana yang tercatat di dalam carta organisasi pentadbiran harta wakaf di Negeri Kedah.

Bagi fungsi Bahagian Wakaf ini, ia memainkan peranan sebagai mengurus proses permohonan wakaf, menyelaraskan rekod hartanah wakaf, mengurus sewaan hartanah wakaf, menerima dan menyelaraskan hasil-hasil wakaf, mengurus permohonan penggunaan hasil wakaf, menjalankan siasatan terhadap harta yang akan diwakafkan, menyusun perancangan pembangunan hartanah wakaf, mengurus proses pengambilan pada peringkat majlis, mengawal aktiviti pencerobohan ke atas hartanah wakaf dan juga menyediakan laporan tahunan dan kemajuan wakaf. Selain itu Bahagian Wakaf ini juga turut menjalankan kempen-kempen bagi tujuan menggalakkan masyarakat awam melakukan ibadah wakaf. Kempen-kempen tersebut juga bertujuan bagi menyedarkan masyarakat akan kepentingan dan pengaruh serta kesan-kesan amalan wakaf terhadap negara dan masyarakat Islam.

PERUNTUKAN UNDANG-UNDANG BERKAITAN WAKAF BAGI NEGERI KEDAH

Di Negeri Kedah, undang-undang yang berkaitan dengan wakaf telah diperuntukkan di bawah Undang-undang Pentadbiran Agama Islam (No. 9) tahun 1962 yang mana undang-undang tersebut telah memperuntukkan bahawa harta-harta wakaf di Negeri Kedah terserah milik dan terletak hak kepada Majlis Agama Islam Negeri Kedah Darul Aman (MAIK) sebagai Pemegang Amanah Tunggal harta wakaf sama ada harta wakaf tersebut berbentuk wakaf am ataupun wakaf khas. Oleh yang demikian MAIK merupakan nazir atau al-mutawalli yang berperanan untuk mentadbir dan mengurus segala harta wakaf dengan baik dan cekap serta membangunkan dan memajukan harta wakaf di Negeri Kedah Darul Aman. Undang-undang Pentadbiran Agama Islam ini ditubuhkan pada tahun 1962 serentak dengan penubuhan Majlis Agama Islam Negeri Kedah sebagai sebuah Badan Berkanun Kerajaan Negeri dan selaras dengan Perlembagaan Malaysia yang ditubuhkan selepas Tanah Melayu merdeka di mana Hal Ehwal Agama Islam diserahkan kepada kuasa negeri iaitu Sultan sebagai pemerintah.

Walaupun bagaimanapun pada tahun 2008 kerajaan Negeri Kedah telah meluluskan Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam (Kedah Darul Aman) 2008 bagi menggantikan Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri Kedah No. 9 tahun 1962 bagi tujuan menambahbaikkan dan penyeragaman undang-undang Islam di antara negeri-negeri di Malaysia. Walaupun Enakmen terhadap Agama Islam di Negeri Kedah telah bertukar, tetapi apa-apa wakaf yang sah menurut Enakmen terdahulu adalah terus sah bagi maksud Enakmen baru ini. Selain daripada itu, tiap-tiap wakaf khas yang dibuat selepas seksyen ini mula berkuatkuasa adalah batal dan tidak sah melainkan wakaf khas tersebut dengan nyata diperkenankan dan disahkan oleh Kebawah Duli Yang Mulia Sultan atas nasihat Majlis, manakala setiap wakaf yang dibuat melebihi satu pertiga daripada harta pewakaf ketika *Marad al-Maut* adalah tidak sah sama ada ia dibuat secara wasiat atau tidak.

Di bawah undang-undang ini juga terdapat peruntukan daripada subseksyen (3) yang menyatakan bahawa pendapatan yang diterima oleh Majlis daripada sesuatu wakaf khas hendaklah digunakan mengikut peruntukan yang sah bagi wakaf khas tersebut manakala pendapatan yang diperolehi daripada tiap-tiap wakaf selain daripada wakaf khas hendaklah menjadi sebahagian daripada Baitulmal. Majlis juga boleh mengenakan apa-apa bayaran atas kadar yang ditentukan oleh Majlis bagi pengurusan wakaf khas dan bayaran itu hendaklah ditolak daripada pendapatan wakaf khas tersebut dan dikreditkan kepada Majlis sebagai hasil.⁴ Undang-undang tersebut dilaksanakan oleh Pihak Berkuasa Negeri Kedah selaras dengan kuasa yang ada padanya yang mana perkara berkaitan keagamaan termasuk wakaf telah disenaraikan di bawah Senarai ke-2, Senarai Negeri, Jadual Kesembilan, Perlembagaan Persekutuan yang memperuntukkan bahawa negeri-negeri di Malaysia mempunyai kuasa membuat undang-undang bagi perkara yang disebut dalam senarai tersebut. Antara perkara keagamaan yang telah disenaraikan di bawah jadual tersebut adalah seperti berikut:⁵

kecuali mengenai Wilayah-Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Labuan dan Putrajaya, Hukum Syarak dan undang-undang diri dan keluarga bagi orang yang menganut agama Islam, termasuk Hukum Syarak berhubung dengan mewarisi harta berwasiat dan tak berwasiat, pertunangan, perkahwinan, perceraian, maskahwin, nafkah, pengambilan anak angkat, taraf anak, penjagaan anak, pemberian, pembahagian harta dan amanah bukan

⁴ Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam Kedah Darul Aman 2008.

⁵ Senarai 2, Senarai Negeri, Perlembagaan Persekutuan.

khairat, wakaf Islam dan ta'arif serta peraturan mengenai amanah khairat dan khairat agama, perlantikan pemegang-pemegang amanah dan perbadanan bagi orang-orang mengenai pemberian agama Islam dan Khairat, yayasan, amanah...

Perlembagaan Persekutuan telah memberi bidang kuasa kepada negeri untuk mengadakan undang-undang mengenai wakaf berdasarkan Artikul 74. Atas dasar inilah statut-statut bagi mentadbir harta ini telah diperkenalkan di semua negeri di Malaysia melalui enakmen-enakmen negeri. Undang-undang ini meliputi statut spesifik yang memperuntukkan mengenai wakaf termasuklah statut pentadbiran agama Islam yang terpakai di negeri-negeri.⁶

PROSES PENGURUSAN WAKAF DI NEGERI KEDAH

Di Negeri Kedah, proses pengurusan wakaf terbahagi kepada dua peringkat iaitu di peringkat daerah dan di peringkat MAIK yang mana masing-masing akan melaksanakan proses tersebut mengikut prosedur yang telah ditetapkan.

a. Proses pengurusan wakaf di peringkat daerah

Di peringkat daerah, proses pengurusan wakaf dilaksanakan seperti berikut:

- i. Majlis Agama Islam peringkat daerah menerima permohonan daripada pewakaf serta maklumat yang diperlukan seperti borang permohonan wakaf, salinan kad pengenalan, salinan surat hak milik dan pelan bahagian wakaf. Setelah itu Majlis akan mendaftar fail wakaf.
- ii. Siasatan akan dibuat terhadap permohonan wakaf seperti menyemak dokumen hak milik dan memastikan nama pemohon berdaftar, memastikan tiada sekatan pindah milik, gadaian, kaveat dan sebagainya. Sekiranya terdapat keraguan pihak pengurusan akan dapatkan carian rasmi surat hakmilik. Pihak pengurusan juga akan memastikan bahawa tujuan wakaf tersebut bersesuaian dan menepati syarak.
- iii. Membuat siasatan terhadap keadaan dan kedudukan tanah yang ingin diwakafkan seperti memastikan tanah tersebut berpotensi untuk dimanfaatkan, memastikan tidak berlaku sebarang pencerobohan terhadap tanah tersebut serta tiada penempatan setinggan, memastikan kedudukan dan keluasan bahagian yang diwakafkan dan juga memastikan bahawa tujuan wakaf tersebut bersesuaian dengan lokasi dan keadaan tanah tersebut.
- iv. Pihak pengurusan akan menyediakan laporan tanah am berdasarkan siasatan yang telah dibuat.
- v. Permohonan tersebut perlu mendapat pengesahan dan persetujuan daripada Pegawai Agama Daerah terlebih dahulu sebelum ianya diterima berdasarkan kepada borang permohonan dan laporan tanah am yang telah disediakan.
- vi. Pihak pengurusan menyediakan serta melengkapkan borang lafaz wakaf yang akan dilafazkan oleh pewakaf di hadapan Pegawai Agama Daerah dan menyediakan borang pindahmilik tanah.
- vii. Pewakaf melafazkan wakaf di hadapan Pegawai Agama Daerah beserta saksi dan juga menandatangani surat lafaz wakaf yang telah disediakan.
- viii. Pewakaf menandatangani borang pindah milik 14A atau 12B di hadapan Pentadbir tanah.

⁶ Jabatan Wakaf Zakat Dan Haji (JAWHAR), 2010, Manual Pengurusan Wakaf Tunai.

- ix. Majlis Agama Islam peringkat daerah akan menyediakan surat dan membawa permohonan wakaf ke MAIK. Antara dokumen yang disertakan ialah surat lafaz wakaf, pelan tanah, laporan tanah am, surat hakmilik asal dan borang 14A atau 12B.

b. Proses Pengurusan Wakaf di Peringkat MAIK

Di peringkat MAIK pula proses pengurusan wakaf adalah seperti berikut:

- i. MAIK menerima permohonan wakaf daripada Pejabat Agama Daerah.
- ii. Pengurus wakaf iaitu pegawai MAIK akan mendaftarkan fail wakaf. Setiap wakaf baru yang dibuat akan didaftarkan ke dalam fail wakaf.
- iii. Pengurus wakaf akan menyemak permohonan wakaf yang telah dibuat oleh pemohon dan menerima arahan daripada setiausaha MAIK. Setelah itu, tindakan susulan yang akan dilakukan ialah dengan menyempurnakan borang 14 A dan PDS 15 atau 12B.
- iv. MAIK panjangkan borang tersebut beserta surat hak milik tanah dan pelan tanah ke pejabat tanah daerah yang berkenaan.
- v. MAIK akan menerima surat hak milik daripada pejabat tanah daerah yang berkenaan dan mendaftar hak milik di dalam rekod surat hak milik.
- vi. MAIK akan menjalankan urusan pembangunan dan pengawalan terhadap harta wakaf tersebut dan pembangunan harta wakaf tersebut akan dilakukan sepertimana yang telah disyaratkan oleh pewakaf.

Untuk menjalankan urusan pembangunan terhadap harta-harta wakaf tersebut, MAIK terlebih dahulu akan mengenalpasti harta wakaf yang paling berpotensi atau yang lebih sesuai untuk dibangunkan. Langkah ini bertujuan untuk memastikan bahawa pembangunan harta wakaf tersebut sesuai dengan lokasi dan jenis manfaat yang diperlukan oleh masyarakat. Sekiranya harta wakaf tersebut terus dibangunkan tanpa melihat kepada kepentingan dan manfaatnya untuk masyarakat maka pembangunan tersebut berkemungkinan akan menjadi satu pembaziran semata-mata tanpa memberi faedah kepada mereka. Contohnya sekiranya harta yang diwakafkan adalah berbentuk tanah, MAIK boleh membangunkan tanah tersebut dengan mendirikan sekolah, masjid, koperasi atau bazar mengikut keperluan di kawasan tersebut.

Setelah mengenalpasti harta wakaf yang berpotensi untuk dibangunkan, MAIK akan mendapatkan ulasan dan pandangan daripada agensi-agensi kerajaan yang berkenaan dan mendapatkan persetujuan pada peringkat awal daripada agensi-agensi tersebut. MAIK akan menyediakan laporan tanah am dan mendapatkan nilai harta wakaf tersebut daripada Jabatan Penilaian dan Perkhidmatan Harta. Setelah penilaian terhadap harta tersebut dilakukan MAIK akan menyediakan kertas kerja pembangunan yang akan dibawa ke mesyuarat Jawatankuasa Pelaburan dan Pembangunan Tanah Wakaf dan Baitulmal untuk dipertimbangkan dan MAIK akan melaksanakan tindakan mengikut keputusan mesyuarat tersebut.

PELAKSANAAN PEMBANGUNAN HARTA WAKAF DI NEGERI KEDAH

Negeri Kedah merupakan antara negeri yang mempunyai tanah wakaf yang banyak. Daripada keseluruhan tanah tersebut, terdapat sebahagian daripadanya yang telah berjaya dibangunkan oleh MAIK manakala sebahagiannya masih dalam perancangan untuk dibangunkan. Antara pembangunan yang telah dilaksanakan oleh MAIK dapat dilihat seperti berikut:

- i. Pembinaan bangunan asrama anak-anak yatim Darul Aitam Wal Masakin Sultanah Aminah Binti Hamidun di atas tanah wakaf Lot 1241 GM 19867 Mukim Derga, Daerah Kota Setar.

Tanah yang berkeluasan 0.192 hektar tersebut telah diwakafkan oleh Dato Haji Abu Bakar bin Sulaiman dan Haji Ahmad bin Sulaiman dengan tujuan kebajikan untuk anak-anak yatim. Bangunan tersebut telah dibangunkan melalui peruntukan dana oleh Jabatan Wakaf Zakat dan Haji (JAWHAR) kepada MAIK dalam program pembangunan hartanah wakaf melalui RMK-9 sebanyak RM2.08 juta.

- ii. Pembangunan di Lot 2405 dan PT 765 Mukim Padang Termak Daerah Padang Terap. Tanah ini telah diwakafkan khas dengan tujuan untuk kegunaan dan kemaslahatan Pusat Pengajian Darus Solihin. Oleh yang demikian tanah tersebut dibangunkan oleh MAIK dengan membina bangunan Pengajian Islam untuk Pusat Pengajian tersebut.
- iii. Pembinaan empat buah bangunan perniagaan di atas tanah wakaf khas untuk manfaat Masjid Chelong iaitu Lot 4492 SP 5505, Lot 4493 GM 823, Lot 4494 GM 824 dan Lot 4495 SP 5008 Mukim Bagan Samak, Lubuk Buntar. Kos pembinaan bangunan perniagaan tersebut telah dibiayai dengan menggunakan dana baitulmal dengan jumlah RM 1.5 juta. Hasil sewaan keempat-empat kedai tersebut dibahagi dengan kadar 75% untuk kegunaan masjid dan 25% bayaran pulangan kepada dana baitulmal. Pembahagian hasil sewaan tersebut akan berterusan sehinggalah pihak baitulmal memperoleh kembali keseluruhan modalnya yang berjumlah RM 1.5 juta. Setelah itu barulah pihak masjid akan mendapat 100% hasil sewaan bangunan kedai tersebut setiap bulan.

Selain daripada itu, MAIK juga telah melaksanakan pembangunan tanah wakaf menerusi pajakan berdasarkan kepada Akta 56 tahun 1965 Kanun Tanah Negara yang telah memperuntukan dalam seksyen 221 bahawa tuannya tanah berkuasa untuk mempajak bagi tempoh melebihi tiga tahun. Peruntukan tersebut berbunyi:⁷

- (1) Tertakluk kepada peruntukan-peruntukan seksyen 225 dan 226, tuannya mana-mana tanah bermilik bolehlah memberi pajakan seluruh atau mana-mana bahagian dari tanah itu selaras dengan menurut peruntukan-peruntukan berikut seksyen ini.
- (2) Tiap-tiap pajakan yang diberi menurut seksyen ini hendaklah bagi satu tempoh yang melebihi tiga tahun.
- (3) Tempoh maksimum untuk mana-mana pajakan boleh diberi sedemikian hendaklah selama:
 - (a) Sembilan puluh sembilan tahun jika ia berkait dengan seluruh mana-mana tanah bermilik, dan
 - (b) Tiga puluh tahun jika ia berkait dengan sebahagian sahaja dari tempoh itu.

Antara pembangunan yang telah dilaksanakan oleh MAIK melalui akta tersebut adalah:

- i. Tanah wakaf Lot 871 yang terletak di Mukim Bandar Alor Setar, Daerah Kota Setar. Tanah wakaf ini seluas 2r 94j 40kp bersamaan 0.6318 hektar yang merupakan wakaf khas anakcucu Che Morad bin Ibrahim. Di atas tanah wakaf tersebut telah dibina sebuah kompleks perniagaan dengan pajakan selama 99 tahun. Dengan pelaksanaan tersebut MAIK telah memperolehi hasil sebanyak RM 4.0 juta. Daripada jumlah ini, sebanyak RM 900,000.00 telah diagihkan kepada anak cucu Che Morad manakala bakinya sebanyak RM 3.1 juta telah dilaburkan oleh MAIK. 15% daripada hasil pelaburan tersebut akan menjadi milik MAIK selaku pemegang amanah manakala bakinya akan diagihkan kepada pihak penerima wakaf tersebut setiap tahun.

⁷ Akta 56/1965, Kanun Tanah Negara 1965.

- ii. Wakaf Taaliq Hajah Zainab binti Harun dan Hajah Azizah binti Abdul Salem, Lot 227 Mukim Kota Setar, Daerah Kota Setar. Tanah tersebut berkeluasan 10r 156j 40kp bersamaan 2.9708 hektar telah dibangunkan dengan melakukan projek perumahan dengan tempoh pajakan selama 99 tahun. Hasil yang telah diperolehi adalah sebanyak RM 975,000.00. Daripada hasil ini MAIK telah mengambil langkah untuk memperluaskan lagi perwakafan tersebut dengan membuat pengambilan tanah di Lot 3335 GM 442 Mukim Teloi Kiri untuk dijadikan tanah perkuburan. Pampasan yang telah diberikan oleh MAIK ialah sebanyak RM 119,565.52. Selain itu, sebanyak RM 264,550.00 telah digunakan untuk membeli tanah bagi tapak tambahan Sekolah Rendah Islam Darulaman (SRIDA) di Lot 5801 GM 2092, Lot 725 GM 1813 dan Lot 5802 GM 2093 Mukim Pengkalan Kundor. Seterusnya MAIK telah membeli sebidang tanah di Lot 1336 GM 1730 Mukim Padang Lalang. Tanah tersebut dijadikan tempat letak kenderaan bagi pengguna masjid Padang Lalang. Pembelian tersebut dilakukan secara perkongsian antara MAIK dengan pihak masjid yang mana sebanyak RM 100,000.00 dikeluarkan oleh MAIK manakala RM 88,000.00 dikeluarkan oleh pihak masjid.
- iii. Tanah wakaf khas untuk manfaat Sekolah Agama Saadatuddaroin yang bertempat di Merbok. Lokasi tanah tersebut terletak di Lot 260 Daerah Kuala Muda seluas 12r 303j 40kp bersamaan 3.6338 hektar yang telah dipajak oleh MAIK selama 99 tahun dengan pembinaan kompleks perniagaan. Setakat ini hasil yang telah diperolehi oleh MAIK adalah sebanyak RM 1,120,200.00. Daripada hasil tersebut MAIK telah menggunakan sebanyak RM 479,128.39 bagi membayar pampasan terhadap pengambilan tanah di Lot 1004 GM 935 Mukim Merbok yang berkeluasan 13r 335j untuk melaksanakan pembesaran sekolah agama tersebut. Sebanyak RM 600,000.00 pula telah diberikan kepada pihak sekolah bagi tujuan pembinaan surau di sekolah tersebut manakala keseluruhan bakinya telah diberikan kepada pihak pentadbiran sekolah berkenaan.

Selain melaksanakan pembangunan tersebut, MAIK juga telah mengenalpasti dan merancang untuk terus membangunkan tanah-tanah wakaf yang ada supaya ia terlaksana sepertimana yang diharapkan oleh pewakaf dan tidak terus terbiar begitu sahaja. Antara pembangunan tanah wakaf yang akan dilaksanakan oleh MAIK adalah seperti menyiapkan pembinaan Sekolah Agama Maahad Addini, Alor Setar yang bertempat di Lot 1306 Mukim Pumpang, Daerah Kota Setar. Tanah tersebut diwakafkan untuk pembinaan Sekolah Agama Maahad Addini dengan keluasan 3.53051 relong yang bersamaan dengan 1.016 hektar. Seterusnya MAIK akan membangunkan tanah yang diwakafkan untuk Pusat Pengajian Islam Darus Solihin yang terletak di Lot 1649 Mukim Padang Termak, Daerah Padang Terap dengan membina asrama bagi pusat pengajian tersebut. Selain itu juga MAIK akan membina bangunan rumah kedai di Lot 468 Mukim Ah, Daerah Kubang Pasu dan hasil sewaan tersebut akan disalurkan untuk kegunaan bagi tanah perkuburan Islam memandangkan tujuan wakaf tersebut dilakukan adalah untuk kegunaan tanah perkuburan Islam.

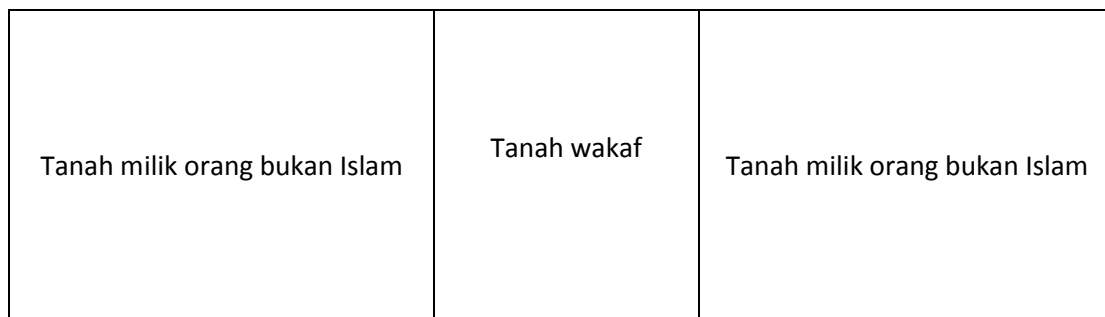
Di Daerah Kubang Pasu pula terdapat dua lot tanah wakaf am iaitu PT 311 dengan keluasan 9610 kp yang akan dibina bangunan perniagaan dan Lot 792 yang berkeluasan 364 j 09 kp yang akan disewakan tapak tersebut. Segala hasil yang akan diperolehi akan menjadi dana untuk MAIK yang akan digunakan untuk kepentingan masyarakat Islam. MAIK juga telah merancang untuk melaksanakan satu projek perumahan di Lot 240, 241, 242 dan 243 yang terletak di Telok Chengai, Daerah Kota Setar yang mana hasil daripadanya akan disalurkan kepada Masjid Derga, Masjid Tanjung Musang dan Masjid Jabi kerana tujuan wakaf yang dilakukan adalah untuk menghasilkan dana untuk keperluan masjid-masjid tersebut.

MASALAH-MASALAH DALAM MEMBANGUNKAN HARTA WAKAF DI NEGERI KEDAH

Dalam usaha untuk membangunkan harta wakaf di Negeri Kedah khususnya tanah, terdapat beberapa masalah yang dihadapi oleh MAIK yang mana masalah tersebut menjadi penghalang dan menyukarkan pihak MAIK untuk membangunkan harta tersebut. Disebabkan masalah itulah masih terdapat tanah-tanah wakaf yang tidak dibangunkan dan ada sebahagian tanah yang masih terbiar begitu sahaja. Antara masalah yang dihadapi oleh pihak MAIK ialah:

a. Lokasi dan kedudukan tanah wakaf

Daripada jumlah tanah yang telah diwakafkan, terdapat beberapa bidang tanah wakaf yang lokasinya terletak di kawasan yang tidak strategik dan keadaan tanah tersebut juga memberi kesukaran kepada MAIK untuk dibangunkan. Contohnya sebidang tanah wakaf yang terletak di Mukim Jabi, Daerah Kota Setar yang mana tanah tersebut terletak di tengah-tengah di antara tanah milik orang bukan Islam dan tanah itu juga kurang efektif untuk dimajukan disebabkan oleh struktur muka buminya yang berbukit. Oleh yang demikian MAIK telah mengambil tindakan dengan memajak tanah tersebut selama tempoh 60 tahun. Hasil yang dipungut oleh MAIK digunakan sebagai wakaf am. Keadaan tanah tersebut dapat dilihat seperti dalam rajah di bawah:

Rajah 3.2 Kedudukan salah satu tanah wakaf di mukim Jabi, daerah Pokok Sena
 Sumber: Bahagian Wakaf, MAIK, 2014

b. Masalah keluasan tanah wakaf

Di Negeri Kedah terdapat juga tanah wakaf yang tidak cukup luas untuk dilaksanakan sesuatu pembangunan. Hal ini berlaku disebabkan tanah yang diwakafkan itu merupakan tanah pusaka dan menjadi rebutan oleh semua ahli waris. Oleh yang demikian tanah tersebut diwakafkan semata-mata untuk mengelak daripada perebutan dan pergaduhan diantara ahli waris. Akibat daripada perkara tersebut MAIK menghadapi masalah untuk membangunkan tanah wakaf itu disebabkan oleh keluasannya yang terhad dan masalah seperti inilah yang menjadi punca sesuatu tanah wakaf menjadi terbiar.

c. Kos perbelanjaan yang tinggi

Di Negeri Kedah terdapat banyak tanah-tanah wakaf yang terletak di daerah-daerah luar bandar antaranya daerah Baling, daerah Sik dan daerah Yan, yang mana untuk membangunkan tanah wakaf di kawasan tersebut memerlukan kos perbelanjaan yang agak tinggi. Contohnya untuk membangunkan tanah wakaf dengan membina sebuah sekolah atau hospital di kawasan luar bandar, kos yang diperlukan bukanlah hanya sekadar untuk pembinaan bangunan tersebut, sebaliknya kos untuk membina jalanraya menuju ke lokasi tersebut serta kemudahan-kemudahan lain harus diambil kira. Selain itu faktor muka bumi seperti berbukit bukau dan sawah padi juga turut mempengaruhi kos perbelanjaan untuk memajukan tanah wakaf tersebut.

d. Perumahan setinggian di atas tanah wakaf

Antara masalah yang menghalang pihak MAIK untuk membangunkan tanah-tanah wakaf adalah terdapatnya perumahan setinggian yang dibina secara haram di atas tanah-tanah wakaf tersebut. Penduduk-penduduk di kawasan itu enggan berpindah walaupun MAIK telah menawarkan tempat tinggal dan rumah secara percuma di tempat lain dengan alasan mereka sukar mencari pekerjaan lain. Hal ini adalah kerana rata-rata penduduk tersebut membuat aktiviti pertanian di atas tanah wakaf tersebut. Oleh yang demikian MAIK terpaksa membenarkan mereka tinggal di atas tanah wakaf tersebut dan mengutip hasil pendapatan daripada pertanian mereka sebagai bayaran sewa terhadap tanah wakaf yang diusahakan oleh mereka. Selain daripada itu terdapat sebilangan penduduk yang sengaja tinggal di atas tanah wakaf semata-mata untuk mendapatkan pampasan yang begitu lumayan apabila mereka diarahkan untuk berpindah dari tanah wakaf tersebut. Hal seperti ini banyak terjadi ketika berlakunya pengambilan tanah oleh Pihak Berkuasa.

KESIMPULAN

Pelaksanaan pembangunan terhadap harta wakaf bukanlah suatu perkara yang remeh dan mudah. Hal ini kerana setiap harta wakaf terletak di lokasi yang berbeza dan keadaan fizikal harta tersebut juga adalah berbeza. Selain itu pelaksanaan pembangunan terhadap harta wakaf tersebut juga perlu mematuhi syarat-syarat dan prosedur yang telah ditetapkan. Namun, dengan langkah dan tindakan yang telah dilaksanakan oleh MAIK, didapati bahawa MAIK telah berusaha sedaya upaya untuk membangunkan tanah-tanah wakaf sepertimana yang telah disyaratkan oleh pewakaf agar kesemua harta tersebut dapat dimanfaatkan secara optimum dan memberi kebaikan kepada pihak yang berhak.

Bagi tanah-tanah yang telah diwakafkan dengan wakaf am, MAIK telah berusaha membangunkan tanah-tanah tersebut untuk kemaslahatan ummah dan hasil yang diperolehi daripadanya telah disalurkan untuk kegunaan wakaf secara am dan sebahagian daripadanya disalurkan kepada Baitulmal sepertimana yang termaktub dalam subseksyen (3) Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam Kedah Darul Aman, tahun 2008. Bagi tanah yang diwakafkan dengan wakaf khas pula ada sebahagian daripadanya yang dapat dilaksanakan oleh MAIK mengikut kehendak pewakaf dan ada pula sebahagian daripadanya yang dibangunkan dengan cara pajakan.

Dengan usaha gigih yang telah dilaksanakan tersebut dapat disimpulkan bahawa MAIK tetap perihatin dan tidak memandang enteng terhadap harta-harta yang telah diwakafkan. Selain itu pembangunan harta wakaf yang dilaksanakan juga menepati prosedur-prosedur yang telah ditetapkan serta tidak bercanggah dengan undang-undang dan syarak. MAIK juga sedang berusaha mengatasi halangan-halangan dan cuba mencari penyelesaian yang terbaik untuk terus membangunkan harta-harta wakaf yang sedia ada di Negeri Kedah bagi meneruskan kelangsungan wakaf dan merealisasikan hasrat pewakaf.

RUJUKAN

1. Akta 56/1965, Kanun Tanah Negara 1965.
2. Enakmen Pentadbiran Undang-undang Islam Kedah Darul Aman 2008.
3. Senarai 2, Senarai Negeri, Perlembagaan Persekutuan.
4. Fail Bahagian Wakaf Majlis Agama Islam Negeri Kedah 2014.

5. Jabatan Wakaf Zakat Dan Haji (JAWHAR), 2010, Manual Pengurusan Wakaf Tunai.